

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ, КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ О.А. Політова

« _____ » _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(творчий авторський проєкт)

на тему:

**ДОКУМЕНТАЛЬНЕ КІНО ЯК ЗАСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ.**

випускника першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Виконала:

студентка IV курсу, групи ВТПб-1-21-4.0д

Схаб Каріна Русланівна

(прізвище, ім'я та по батькові)

Науковий керівник:

старший викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Вітковський Денис Ігорович

(прізвище, ім'я та по батькові)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЖАНРУ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО КІНО	7
1.1. Зародження та становлення документального кіно.	7
1.2. Аналіз українського документального кіно під час повномасштабного вторгнення.....	10
1.3. Дослідження українських документальних стрічок у воєнний час	16
1.4. Перспективи розвитку документального кіно в Україні	24
Висновки до I розділу	26
РОЗДІЛ II. АВТОРСЬКИЙ ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ПРОЄКТ: «УКРАЇНЬСЬКА СТІЙКІСТЬ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ 2022».....	27
2.1. Написання творчої заявки документальної стрічки «Українська стійкість через призму повномасштабного вторгнення 2022. Миколаївщина»	28
2.2. Підготовка сценарію до документальної стрічки	32
2.3. Розробка контент-стратегії просування аудіовізуального твору	443
Висновки до II розділу	46
Висновки	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

ВСТУП

Актуальність теми творчого проєкту. Тема документального кіно в Україні науково вивчена не досконало. Тому потребує особливої уваги під час повномасштабної війни. Документальне кіно - це фіксація та збереження історичних фактів та подій, які будуть формувати майбутні покоління. Воно збереже не лише події в хронологічній послідовності, а ще й задокументує емоції, переживання та людські історії.

Документальні фільми - стають потужними інструментами формування міжнародної думки, демонструючи світу злочини росії та розповідаючи про героїзм та відвагу українців. Це посилює культурну дипломатію. Війна - для багатьох митців стала натхненням до створення документальних стрічок, які надали майданчик для експериментів у кінематографічній сфері та дозволила створити емоційно потужні твори мистецтва. Все це розкриває актуальність обраної мною теми.

Стан розробки проблеми. Тема документального кіно в Україні, особливо в контексті повномасштабної війни, хоча й не є повністю вичерпаною в наукових дослідженнях, проте вже привертає значну увагу кінознавців, культурологів та істориків.

Праці таких, як брати Люм'єр та Р. Флаєрті, заклали основи жанру. Теоретичні розробки Дж. Грірсона та подальші визначення документального кіно кінокритиками, сприяли формуванню розуміння його сутності та відмінностей від ігрового кіно.

Подальший розвиток документального кіно, мав прогалину та все відновилось з настанням революції 2014, яка гостро підняла потребу в такому жанрі. Тому враховуючи скільки документальних стрічок було створено з 2014 по сьогоднішній момент, можна сказати що ця ніша не стоїть на місці.

Мета - визначити сутнісні ознаки документального кіно та обґрунтувати тенденції його розвитку та цінність, як культурно-мистецького продукту; створити аудіовізуальний твір у контексті теми - документальне кіно: «документальне кіно як засіб репрезентації української стійкості в умовах повномасштабного вторгнення.»

Для досягнення мети, визначено такі **завдання**:

- Ознайомитись з історією документального кіно в Україні.
- Проаналізувати документальні стрічки в Україні, які створюються під час війни.
- Передбачити перспективи розвитку документального кіно в Україні.
- Створити власний документальний продукт в аудіовізуальному творі.

Об'єкт творчого проєкту - документальне кіно в період повномасштабного вторгнення України.

Предмет творчого проєкту - стійкість українців

Методи реалізації творчого проєкту. Буде використано методи аналізу та синтезу, контент-аналізу та порівняння. Метод аналізу допоможе проаналізувати безліч стрічок, які покажуть на якому рівні знаходиться документалістика в Україні та світі. Порівняння покаже, як було на початку документального кіно та, що ми маємо зараз.

Інформаційною базою для проведення дослідження кваліфікаційної (бакалаврської) роботи стали:

- Підручники, монографії та наукові статті вітчизняних та зарубіжних авторів, які досліджують історію, теорію та жанрові особливості документального кіно, зокрема праці, присвячені становленню жанру, його основним напрямкам (спостережливе кіно, експозиційне кіно тощо), а також аналізу впливу документального кіно на культуру та суспільство.
- Енциклопедичні видання та довідники, що висвітлюють історію кінематографа, визначають основні терміни та поняття документального кіно, надають інформацію про видатних режисерів, знакові фільми та ключові етапи розвитку жанру.
- Електронні ресурси, бази даних, інтернет-ресурси, відео- та аудіоресурси, що містять документальні фільми українських та зарубіжних режисерів, зокрема створені під час воєнних конфліктів. Також будуть використані критичні статті, рецензії на документальні стрічки, інтерв'ю з

кінематографістами, матеріали кінофестивалів та онлайн-платформ, присвячених документальному кіно.

Творча новизна отриманих результатів полягає в тому, що у медійному просторі немає документальних стрічок, які акцентують лише на стійкості українців через призму повномасштабного вторгнення. Та особливо розкрити місто Миколаїв, як приклад стійкості. Дослідження цього жанру допомагає виявити його ключові особливості, зокрема зрозуміти, що саме робить його настільки цікавим для глядачів, а також аналізує його потенційний вплив на суспільство.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, щоб створити аудіовізуальний твір, який показує стійкість українців. Він сприятиме, розповсюдженню інформації для великої аудиторії, що приведе до аналізу ситуації в країні. В поєднанні практичних та теоретичних досліджень можуть сприяти подальшому розвитку цього жанру та створити цілий цикл відео про стійкість українців різних областей.

Особистий внесок автора. У створенні аудіовізуального твору особистий внесок автора полягає в індивідуальній розробці, ідеї, сценарію та задуму. Підбір локацій, експертів, монтаж був виконаний самостійно.

Апробація результатів дослідження, публікації

1. Схаб К. Р., Лепішева К. С., Демянова К.І, Рябенко О. А., демонстрація аудіовізуального твору «Київ навиворіт» в номінації «Відеоробота» у конкурсі «Медіаімпресіонізм Київської весни/рідного краю» XXII Міжнародного медіафестивалю-конкурсу «ПресВесна на Дніпрових схилах», І місце, Київський палац дітей та юнацтва, Інформаційно-творче агентство «Юн-прес», 19 травня, 2024 р.

2. Публікація у виданні «МЕДІАІМПРЕСІОНІЗМ КИЇВСЬКОЇ ВЕСНИ/РІДНОГО КРАЮ» тексту «ТЕРНОПІЛЬ: серце та спокій для душі в часи війни», Київський палац дітей та юнацтва, Інформаційно-творче агентство «Юн-прес», 19 травня, 2024 р., С. 13-15

3. Тези/онлайн конференція «Документальне кіно: стійкість українців через призму повномасштабного вторгнення 2022»

Структура кваліфікаційної роботи зумовлена логікою та визначена послідовністю вирішення основних завдань дослідження. Текстова частина кваліфікаційної роботи складається з реферату, вступу, двох розділів, висновків, а також списку використаної літератури, яка включає 27 найменувань видань, зокрема з них 14 видань англійською мовою, Загальний обсяг тексту становить 51 сторінок. Основний зміст викладено на 40 сторінках.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЖАНРУ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО КІНО

1.1. Зародження та становлення документального кіно.

З самого початку документальне кіно називали «актуальне кіно» - це відзняті реальні події та кадри, які не були структуровані в певній послідовності. Зазвичай такі стрічки тривали не більше двох хвилин та показували, якось одну подію. Цей вид не ігрового кіно, був успішний та на піку популярності до 1908 року та поступово почав відходити на другий план оскільки, в цей період все більше поширювались кінотеатри, вони набували шаленої популярності, тому режисери Д.У. Гріффіт та Е. С. Портер - знімали драматичні фільми, які були цікавіші та якісніші за так зване актуальне кіно [7].

Американський автор і медіа аналітик Б. Ніколс говорив про документальне кіно як «кінематографічну практику, традицію в кіно та спосіб сприйняття аудиторією, що лишається практикою без чітких меж» [21, с. 14]. Такий підхід підкреслює багатогранність документалістики: з одного боку, це конкретний процес створення фільмів, з іншого - частина історичного та культурного контексту, а також спосіб, у який глядачі взаємодіють з реальністю через екран. Водночас, відсутність чітких меж дає простір для експериментів і нових форм подачі, що постійно розширює уявлення про те, яким може бути документальне кіно.

Польський письменник і режисер Б. Матушевський вважається одним із перших, хто усвідомив потенціал кіно як документального жанру [22, с. 517-520]. Ще наприкінці XIX століття він написав два тексти французькою мовою - «Нове джерело історії» та «Анімована фотографія», які вийшли друком у 1898 році. У цих працях він вперше висловив ідею про те, що фільм може не лише розважати, а й фіксувати події для історичної пам'яті, закладаючи таким чином основи для розуміння документального кіно як цінного свідчення реальності.

Матушевський також був одним із перших, хто висловив ідею створення Фільмового архіву для збереження візуальних матеріалів [23, с. 73-75]. Він

розумів важливість кіно не лише як мистецтва, а й як історичного джерела, яке потребує систематичного збирання та збереження. Його пропозиція випередила свій час і стала передвісником появи національних кіноархівів, що сьогодні відіграють ключову роль у збереженні культурної та історичної спадщини.

Фільм режисера Р. Флаєрті «Нанук з Півночі» (1922), визнають першими повноцінним документальним фільмом, незважаючи на те, що брати Люм'єри відзняли свої документальні короткі стрічки (відео «Вихід з заводу» та «Прибуття потягу» у 1895 році, які показали звичайне життя, без жодних прикрас. І лише у середині 20 років XX століття ввели повноцінний термін «документальне кіно». Вперше прикметник «документальне» кіно використав Дж. Грірсон [16], коли писав рецензію на стрічку «Моана» режисера Р. Флаєрті. Отже, родоначальниками документального кіно стали саме брати Люм'єри, Р. Флаєрті та Дж. Грірсон. Вони всі так чи інакше, повпливали на подальший розвиток кіно [13, с. 57].

За принципами Дж. Грірсона кіно, яке «спостерігає за життям» можна використовувати в новій мистецькій формі. Оскільки, справжні люди в ролі акторів та реальні локації є найкращим вибором, що показати та інтерпретувати сучасний світ. Грірсона спочатку сприйняли дуже добре, фільми були справді популярними та актуальними, оскільки заохочували до колективізації та вихвалювали державу, але з іншого боку з часом він все швидше наближався до політичного процесу та хотів стати певним лідером, але в цьому моменті його і почали скасовувати та до кінця життя він мав неоднозначну репутацію [8].

Водночас підхід Дж. Грірсона, з визначенням документальне кіно як «творчого осмислення дійсності», суперечить поглядам українського режисера Д. Вертова [24, с. 20-30]. Якщо Грірсон наголошував на важливості авторського бачення та художньої інтерпретації реального, то Вертов виступав за максимально об'єктивне зображення - «життя таке, яким воно є», зняте без втручання, або ж «життя, захоплене зненацька», коли камера фіксує несподівану правду моменту. Таким чином, у центрі одного підходу - творчість режисера, а в іншому - реальність без прикрас.

Д. Вертов, видатний український режисер і теоретик кіно, здійснив революційний внесок у розвиток документального кінематографа. Він вважав, що кіно має відображати реальність без прикрас, без режисованих сцен чи акторської гри. Його концепція «кіноправди» передбачала фіксацію життя таким, яким воно є, з використанням прихованої зйомки та несподіваних моментів. У своєму фільмі «Людина з кіноапаратом» (1929) Вертов експериментував з монтажем, ракурсами та ритмом, створюючи динамічну картину повсякденного життя. Його підхід до документалістики був новаторським і вплинув на подальший розвиток жанру.

Вертов також розробив теорію «кіноока», згідно з якою камера виступає як активний учасник дійсності, здатний зафіксувати те, що недоступне людському оку. Він вважав, що кіно повинне не лише розважати, а й відкривати глядачам правду про суспільство, світ і людину [25]. Його підхід заклав основу для майбутніх течій у документальному кіно, зокрема «*cinéma vérité*» у Франції та прямого кіно у США. Вертов перетворив документалістику на самостійне мистецтво, де реальність — не просто фон, а головний герой.

Кінокритик П. Лоренц описує документальний фільм, як драматичний фільм, проте з елементами реальних фактів. І більшість інших кінокритиків погоджуються з ними, та підтверджують що цей вид неігрового кіно містить та показує певну думку, факти та конкретне повідомлення. Б. Маклейн стверджувала, що документальні фільми створюють задля того, щоб їхні погляди на певні речі які особисто для кіно митців важливі [6; 3].

1930-ті роки – час, коли починають формуватися нові жанри та підходи до документального кіно. Поява експозиційного документального фільму, де з'являється закадровий голос для донесення глядачеві, якоїсь певної інформації або фактів, одним з прикладів перших експозиційних стрічок є серія фільмів «Чому ми боремося» (1942-1945) Ф. Капри, створена з метою пропаганди під час Другої світової війни. Також часто ці фільми часто не несуть глибокого сенсу та емоцій, а лише демонструють факти. Вони націлені на те, щоб просто дати інформацію глядачеві та розповісти щось пізнавальне. В сучасності, деякі телеканали повністю позиціонують себе як документалістичні, які продують

такий контент на постійній основі, наприклад як Discovery Channel чи National Geographic [5, с. 105].

Далі у 1960-х і 1970-х роках документальне кіно часто розглядалося як політична зброя проти неоколоніалізму та капіталізму загалом, особливо в Латинській Америці. «La Hora de los hornos» («Година печей», 1968) [19], режисерами якого були Октавіо Гетіно та Фернандо Соланас, вплинув на ціле покоління кінематографістів. На початку 1970-х років, був «Чилі: Спеціальний репортаж», перший глибокий огляд на громадському телебаченні повалення уряду Сальвадора Альєнде в Чилі у вересні 1973 року військовими лідерами під керівництвом Аугусто Піночета, створений документалістами Арі Мартінесом і Хосе Гарсією. Ці фільми та ще багато інших підтверджували, що документальними стрічка можна маніпулювати та впливати на думку суспільства, особливо в ті часи.

Становлення документального кіно уже в наші часи, то воно пережило велику трансформацію, адже через постійний розвиток світових технологій, зняти документальну стрічку може будь-хто, навіть на свій власний смартфон, і це буде унікальна історія, яка може привернути увагу глядача та отримати схвальні відгуки. Цей процес можна назвати демократизацією технологій. [20].

1.2. Аналіз українського документального кіно під час повномасштабного вторгнення

Кризую сучасного світобудування в модерній Європі є явище, яке пов'язане з проблемою Східної Європи, зокрема з невиявленим аспектом розпаду радянської тоталітарної машини.

Проблема та наслідок цього розпаду - це не лише політична категорія, а й процес перебудови самого світового ладу, в межах якого існує одна з основних компонентів цього світу - Європа.

Категорія такої перебудови не зводиться тільки до політичної ідей, а й торкається самої сутності людської думки, яка почала формуватися ще задовго до 2022 року, і навіть до 2014-го. Ідея повсюдної перебудови, що була започаткована країною-агресором і стосувалася не лише світу в цілому, а

передусім Європи, стала виразнішою після розпаду Радянського Союзу, який власне був досягнутий своїм апогеєм у 2014 році для України.

Проте структура цього апогею продовжила своє існування в 2022 році, коли виявилось, що проблема розпаду радянської імперії не була остаточно вирішеною. Ця ситуація поставила нове покоління, покоління молодих українців, які нині боронять своє життя, перед необхідністю розв'язати проблему, яку попередні покоління відстрочили. По суті, цей процес зводиться до необхідності відстоювати право на своє життя та життя Європи у традиційному устрої як частини модерної цивілізації, що характеризується відсутністю конфлікту (крайньої точки) у самому континенті. Одним із проявів цього явища є документування процесу, що відбувається в світі. Це не тільки необхідність змінювати світ, а й відповідальність перед майбутнім поколінням, аби вони знали, до яких наслідків може призвести відсутність усвідомлення власного буття.

Війна змінила не лише політичну категорію антиправди (де брехня стала новою вірою), але й стала випробуванням для європейської культурної цивілізації. Вона поставила під сумнів існування європейських цінностей, а категорія документального кіно стає важливим інструментом фіксації подій, донесення правди до світу і відображення трагедій людей, які опинилися в зоні бойових дій. Проте завжди залишається питання: наскільки цей інструмент є дієвим, якщо він спрямований на аудиторію за межами країни?

Щоб відповісти на це питання, важливо провести аналіз скільки фільмів, які висвітлюють цю проблему, таких як, наприклад, «20 днів у Маріуполі» [18].

Як власне і впливає із самої назви фільму, він зосереджується на перших днях і тижнях вторгнення, де само місто виявилось та його люд у трагедію. Сам по собі фільм складається з реальних кадрів, знятих під час обстрілів, руйнувань та евакуацій, оскільки основна ідея цього фільму це документування фактажу. І тому тут є використання реального матеріалу без фільтрації, який пронизує глядача відчуттям гіркоти та жорстокість війни.

Так, наприклад, у фільмі є багато статичних кадрів з тіл загиблих, дітей у підвалах, лікарів, які намагаються врятувати поранених без медикаментів, і це формує відповідне навантаження, на глядача. Проте, якщо казати про іноземного

глядача, то для нього це також постає, як трагедія, але абстрактна, із якою він не стикається наразі, і тому вони не можуть до кінця це сприймати як реальність, яка існує тут і зараз.

Також варто відзначити, що найсильніші моменти у фільмі - це не лише сцени обстрілів, а сцени мовчання, де камера затримується на обличчях, поглядах, реакціях людей. Показ мертвих тіл, вбитих дітей, знищених будівель, це звичайно болісна демонстрація, особливо в документалістиці, але в даному контексті це є важливим проявом, оскільки він і має нести реальний катарсичний вплив на особу.

Саме через ці моменти фільм стає свого роду моральною документацією епохи, свідченням, яке не дозволяє забути чи ігнорувати події в Україні. Тому можна зазначити, що свого роду це один із інструментів доказу відповідного стану життя в Україні. Цей фільм не лише про Україну - він про те, якою може бути правда у світі, де її постійно намагаються знищити.

«20 днів у Маріуполі» є важливим джерелом правдивої інформації про ситуацію в Маріуполі та отримав визнання на міжнародному рівні, зокрема здобувши премію «Оскар» за найкращий документальний фільм.

Проте тоді постає питання, а на скільки такий фільм може бути реальним у контексті впливу на аудиторію? Не дивлячись на те, що документальний фільм може мати світове визнання та престижні нагороди, необхідно виявити те, чи має цей фільм необхідний ефект на аудиторію? Якщо стежити за станом речей в межах суспільства, яке не залучено навіть опосередковано до цієї трагедії, для них такі картини можуть поставити як своєрідне мистецтво, яке виявляє важкість буття. Проблема виявляється в тому, що це не зовсім мистецтво - це об'єктивна реальність, яку багато хто відверто ігнорує.

Завдяки сукупній тенденції реальності, яка оточує суспільний люд, і загальній тенденції задокументованих процесів, можна знайти відповідь на головне питання: наскільки, та як документальне кіно може не тільки фіксувати події, але й змусити світ уважно подивитися на реальність, яку переживає Україна в стані війни.

Аналіз такого продукту, як документальне кіно під час війни, за своєю суттю є непростим, оскільки ця проблема має кілька шарів. Перший шар стосується необхідності враховувати зовнішню аудиторію та її реакцію, а другий - питання порівняння з протилежним продуктом. Навіть для аналізу культурного продукту важливо враховувати аспект того, що ця категорія повинна бути пізнана через порівняння.

Коли ми аналізуємо документальне кіно, ми визначаємо не тільки саму картину, роботу оператора чи постановку режисера, а й прагнемо відділити категорію «антиправди» від того, що наближається до ідеї правди. Для цього важливо застосувати метод порівняння, де протиставляється структура російської пропаганди. Навіть якщо поглянути на комерціалізацію російської пропаганди та її популярність, можна сказати, що це явище є певним провалом, оскільки воно не має явної популярності у переважній частині цивілізованого світу.

Проте проблема не лише в її поширенні, а й у самій структурі й надзвичайно великій кількості. Де країна-агресор не стільки продукує ідею, скільки створює кількість контенту, що розповсюджується як у локальному, так і в загальнокультурному контекстах. Та як мінімум, це створює певну нерівномірність, оскільки цей контент орієнтований не тільки на їхнє внутрішнє населення, а й на міжнародну аудиторію.

Однак, у цьому є ще одна проблема: цей контент перетворюється на нову «релігію» для агресора. Спостерігаючи за їхньою діяльністю, можна побачити примітивне заперечення реальності з конкретною метою - створення альтернативної реальності, де Україна виступає як ворог. Документальне кіно України в цьому контексті виступає не лише як засіб відображення подій війни, а й як інструмент протидії російській пропаганді. В умовах інформаційної війни, коли агресор намагається перекручувати факти і створювати альтернативну реальність для своєї аудиторії, документальне кіно стає важливим інструментом для контрпропаганди. Це не просто відображення жахів війни, а також стратегія боротьби за правду.

Аналізуючи це явище, важливо запитати себе: що додатково можна зробити для того, щоб досягти бажаного ефекту? Чи здатні фільми змінити міжнародну думку, коли їхній вплив обмежений певною культурною чи політичною аудиторією? Це питання ускладнює можливість повного та якісного аналізу такої діяльності.

Документальні фільми дійсно допомагають зміцнити підтримку України на міжнародній арені, але залишається питання про їхню ефективність на внутрішньому рівні та про реальний вплив на формування міжнародних політичних відносин. Якщо ми аналізуємо категорію зовнішнього спостерігача, то можна помітити, що явище антиправди, породжене країною-агресором, і віддаленість цих процесів від них створює для зовнішнього світу певну субкатегорію «віддаленості явища». Чим далі цей конфлікт, тим абстрактніше він сприймається для зовнішнього спостерігача.

Це піднімає питання: якщо ми аналізуємо картину, на якому саме аспекті ми повинні зосередитися і що ми хочемо досягти в результаті?

В контексті відповіді на це питання, аналіз документального фільму виявляє структуру, яка полягає у взаємодії з аудиторією та впливі на неї. Для цього можна поставити наступне питання: наскільки глибоко фільм занурюється в реалії війни та які сторони конфлікту він висвітлює? Чи надає він повний, всебічний погляд на події, чи зосереджується лише на окремих аспектах, ігноруючи важливі елементи? Якщо розглянути такі фільми, як «20 днів у Маріуполі», «Мирні люди» та інші [18;12], то можна помітити тенденцію: такі фільми беззаперечно відображають реальність.

Так, наприклад, документальний фільм «Мирні люди» не завжди слідує традиційному варіанту документалістики. Проблема залучення аудиторії широкої у сучасному світі має викликати взаємозв'язок стилістичного характеру документалістики із особистим залученням, що більше буде схилити його (фільм) до вияву більше творчого мистецтва, не стільки скільки із метою зміни структури або інше, а стільки скільки із метою впливу на аудиторію щодо конкретної проблеми.

Фільм складається з повільно змінюваних кадрів зруйнованих українських міст і селищ, що створює ефект спостерігача. І відповідно ці візуальні образи не намагаються шокувати чи драматизувати ситуацію, а натомість пропонують глядачеві можливість роздумів і рефлексії. Як і у попередньому прикладі, сам фільм не демонструє шок, бо в цьому немає необхідності, важливо просто споглядати об'єктивну реальність вибудованою людиною та її продуктом аби зрозуміти, яким є буття відповідно в різних кутках світу, що і веде саму людину до самого (власного) розвитку думки. Самі кадри картини, такі як зруйновані будівлі на фоні мирного пейзажу, підкреслюють контраст між війною та миром, між насильством і тишею. Також ще однією специфікою фільму є свого роду мінімалістичний підхід до візуального оформлення фільму.

Оскільки сама робота по собі уникає показу обличчя російських солдатів, натомість зосереджуючи увагу на їхніх голосах та словах, це свого роду демонструє не тільки змину та провину конкретного індивіда у країні-агресорки, а феномен самого їхнього суспільства та дегуманізації їх як таких.

Основною ідеєю та ключовим елементом фільму є аудіо: перехоплені розмови російських солдатів з їхніми родинами. Розмови варіюються у своїх темах між простим побутом до прямих зізнань окремих індивідів (або груп) у злочинах.

Якщо виявляти зміст документалістики, то цей фільм виходить за рамки, оскільки картина не обмежується лише документуванням злочинів. Одним із основних питань цього фільму є аспекти людяності, усвідомленості своїх дій та наслідків за ці дії. Проблема постає лиш в тому, що фільм хоч і має гарний посил, він слабо впливає на міжнародну аудиторію, бо, як і було наголошено раніше - чим далі конкретна група від проблеми, тем меншою стає ця проблема як така.

І тому постає питання: а як досягнути зворотного? Однак, для досягнення мети, яку можна визначити як мінімізацію подібних процесів (наприклад, війни), необхідно впливати на загальну аудиторію, зокрема в Європі. І ставлячи це питання, ми стикаємося з тим, що ідея документального фільму може розмити свою сутність і перетворитися на інструмент політичного впливу. Адже для того, щоб зміцнити підтримку України на глобальній арені, документальні фільми

повинні не лише інформувати, а й викликати емоційний відгук, що підштовхує до дій.

Як показує досвід такої структури, то зовнішні глядачі часто сприймають конфлікт через призму власної культури та політичних переконань.

У цьому контексті важливо, щоб фільм не просто відображав події війни, а й пояснював, чому ці події мають значення для всього світу, як вони впливають на глобальний порядок, міжнародні відносини та гуманітарні принципи. Але водночас важливим аспектом аналізу є структура пропаганди в країні-агресорі, спрямована на створення альтернативної реальності.

Пропаганда агресора має на меті формування образу ворога, який відкидає будь-які спроби розібратися у причинно-наслідкових зв'язках. Вона створює міфічну картину світу, в якій правда замінюється вигадкою. У цьому контексті документальне кіно України виступає як контрпропаганда, яка прагне повернути правду на своє місце, зберігаючи реальні свідчення та факти.

Отже, питання, яке ми повинні поставити собі в цьому випадку: а чи можемо ми вірно передати реальність, якщо живемо в умовах спотвореної реальності? Та якщо також повернутися до питання «Що ми хочемо досягти в результаті?», то це не лише аналіз того, як документальне кіно може вплинути на формування громадської думки чи зміцнення міжнародної підтримки.

Якщо спробувати визначити суть універсального головного завдання такої діяльності, то основне завдання полягає в тому, щоб знайти баланс між емоційним та інтелектуальним впливом на глядача, а також між його здатністю бачити правду через масиви дезінформації. Тому можна зазначити, що важливим аспектом є збереження історичної пам'яті для майбутніх поколінь, оскільки тільки через збереження правдивих свідчень можна забезпечити правильне розуміння подій та уникнути їх спотворення в майбутньому.

1.3. Дослідження українських документальних стрічок у воєнний час

Проблема документальних стрічок у сучасному світі є багатогранною категорією, яка охоплює більше ніж один полюс. Зокрема, важливо визначити, які саме сторони конфлікту відображають суть подій, а також, яким чином

нейтральні джерела (ширше навіть можна сказати сторони) можуть ретранслювати інформацію про ці події.

Оскільки самі категорії відображення інформації часто не є достатніми, необхідно також з'ясувати, який сенс та яку саме інформацію автор прагне передати. Це є одним із парадоксів документального кіно: з одного боку, його головна мета - це відображення фактів, але з іншого боку завжди існує елемент суб'єктивності, коли автор вирішує, як і що саме вкласти у подану інформацію. Таким чином, постає питання: що робити з тим фактом, який ми вже знаємо, і як правильно його передати?

Це питання також актуальне у контексті документальних фільмів про військові дії. В умовах сучасної війни, зокрема війни України за своє існування, проблема відображення реальності в документальному кіно стає ще більш складною. Незважаючи на те, що аналіз документальних стрічок під час військового стану залишається багатоплановим і двосічним, він має низку нюансів. Тому важливо не лише ставити питання про те, як фільм відображає самі військові дії, але й розглядати більш широке питання: як кіно показує стан суспільства в умовах війни і як через це суспільство представлені люди, їхні переживання та боротьба.

І тут можна сказати, що документальні фільми не просто фіксують факт, а також стають інструментом для передачі глибшого розуміння людських дій та емоцій, що виникають у контексті війни, і взаємодії цих людей з більш широким соціально-політичним контекстом.

Під час повномасштабної війни в Україні документальне кіно стало потужним інструментом фіксації реальності, свідченням злочинів та способом осмислення подій. Українські режисери створили низку стрічок, які здобули міжнародне визнання та стали важливими культурними артефактами цього періоду.

Наприклад, якщо говорити про демонстрацію ідеї війни у контексті стану суспільства, можна звернути увагу на фільм «The Distant Barking of Dogs» [9]. Цей фільм показує категорію «тихої війни», яка вийшла із активних бойових дій

і перейшла у стан затишшя, акцентуючи на проблемі неоднозначності існування людини в такому стані.

Робота режисера Сімона Л. Вілмонта виступає свого роду актуалізуючою, оскільки сама по собі робота не тільки виявляє проблему документалістики, а також переходить на новий рівень який намагається в межах документальної стилістики виявлятися ширше на літературно-художній рівень. Оскільки фільм відображає реалії життя війни із 2014 року до 2022 року на сході України в умовах конфлікту, але його головною темою є не лише сама війна, а й вплив цього конфлікту на життя звичайних людей, які опинилися у безпосередньому впливі від бойових дій.

Це може різнити сам фільм не скільки із документалістикою, а скільки із літераторською складовою, адже тут акцент йде не тільки на передачу основних фактів. Тут є історія. Історія, яка фокусується на житті юнака по імені Олег, який живе своє життя біля, за суттю фронтової лінії зіткнення між Україною та підтримуваними країною агресором і її бойовиками територією. Сама дія фільму відповідно розгортається в межах території Донецької області, а конкретно у невеликому селищі. Яке стає місцем не стільки скільки самої складової фронтової та відповідно прифронтової території, а скільки складовою буття самого персонажа та інших людей.

Ще одна категорія, яку варто було б ширше відображати у модерних документальних фільмах, це вияв не тільки самого фактажу, а показ зміни складової особистості в умовах цієї реальності. На прикладі головного героя фільму «The Distant Barking of Dogs», він спостерігає за руйнуванням навколишнього світу, та як наслідок, за змінами в його родині й оточенні, а також за смертю та стражданням, які несуть за собою бойові дії. Тому варто наголосити, що ключова ідея цього фільму у фільмі робиться не на самих військових діях як таких, а на тих, хто є їх відображенням на рівні повсякденного життя, на фоні тих людей які намагаються просто жити своє життя.

Він ширше актуалізовує тему війни для аудиторії, для якої ця категорія війни далека це те, що сама війна є не лише зовнішнім конфліктом, але й

внутрішнім переживанням для людей, які намагаються жити нормальним життям, незважаючи на безперервні вибухи та обстріли.

Специфікою цієї стрічки є те, що вона демонструє життя людей на лінії фронту не як щось героїчне або епічне, а як тягар, з яким вони змушені жити щодня, що демонструється не через зображення прямої насильницької активності, а через емоційні переживання персонажів, через тишу, яку супроводжують вибухи та шорохи снарядів на задньому плані. Інколи саме відображення вічності та страху можна знайти не стільки скільки в самій постійній динаміці, а в тому що криється за нею. Це очікування вічного, та те що воно несе для оточуючого за собою.

Такий підхід дозволяє глядачеві зрозуміти, що найгірше не обов'язково є безпосередня смерть на полі бою, але те, як постійна загроза руйнує життя людей, змінює їхнє сприйняття світу і самих себе. Одним із таких проявів можна виявити у самому головному герої, бо через наприклад акцент камери можна виявити страх і нерозуміння того, що відбувається навколо.

Водночас, в обличчі Олега можна побачити спроби адаптуватися до цієї реальності - він намагається виконувати звичайні дитячі обов'язки, такі як гратися з іншими дітьми або допомагати бабусі. Проте все це відбувається на фоні постійних звуків війни, які нагадують про те, що звичайне дитинство на цих теренах просто неможливе. І тому тут впливає головний задум, що сам по собі фільм - це не лише фільм про Україну або Донбас. Це універсальна історія про те, як війна впливає на людей в будь якому куточку світу, і як важливо зберігати пам'ять про ці моменти, щоб не дозволити їх повторення.

Це специфічний приклад не тільки для відображення контексту, а й для розуміння того, що на момент виходу фільму для переважної більшості мешканців Європейського Союзу війна, і тим більше - війна в Європі, виглядає настільки абсурдною та далекою, що зображення життя людини на пограничному регіоні (між цивілізацією та пусткою військової руїни) сприймається як щось художнє, абстрактне.

Також одним із прикладів української воєнної документалістики є фільм «Життя на межі», створений П. Пелешком та Ю. Іванишином - ветеранами війни,

які водночас виступили як режисери стрічки. Фільм охоплює події від Революції Гідності до повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році, демонструючи, як особистий досвід війни трансформується у форму кіно. Автори раніше були частиною команди фільму «Зима у вогні», номінованого на «Оскар», а у «Житті на межі» вони продовжили хроніку спротиву, поєднуючи архівні кадри, фронтові щоденники та відверті інтерв'ю [26].

Для авторів створення такого фільму стало не лише актом документування історичних, а й формою особистої терапії - в процесі вони долали симптоми ПТСР, одночасно фіксуючи, як війна впливає на долі окремих людей та країни загалом. Документалістика у цьому фільмі виконує важливу роль свідка і хранителя правди, даючи можливість глядачам глибше усвідомити масштаб трагедії, пережитої українським народом, а також показати силу і стійкість, що народжуються у найскладніших умовах. Через особисті історії та фронтові кадри стрічка перетворюється на потужний інструмент збереження пам'яті і формування національної ідентичності.

Фільм «Земля блакитна, ніби апельсин» режисерки Ірини Цілик, створений у 2020 році, є глибоким і проникливим та досить тяжким для сприйняття поглядом на життя родини, яка мешкає в так званій «червоній зоні» на Донбасі, неподалік від лінії фронту. Як і «The Distant Barking of Dogs», цей фільм виходить за межі суто репортажної документалістики, занурюючись у внутрішній світ своїх героїв та досліджуючи психологічний вплив війни [10].

Цей фільм є особливо унікальним, через його метафільмова структура та акцент на мистецтві як формі подолання травми. Цей метанаратив дозволяє фільму Цілик виявити не тільки зовнішні ознаки конфлікту, але й глибокі внутрішні зміни в особистості та механізми психологічного захисту. Глядач бачить, як діти, замість того, щоб бути пасивними жертвами обставин, активно документують власну реальність, перетворюючи її на свого роду художній акт. Це дозволяє їм осмислити пережитий досвід, трансформувати страх у творчість і зберегти відчуття нормальності та надії.

Як і у випадку з Олегом у «The Distant Barking of Dogs», головним героєм тут є не сама війна, а життя людей на її фоні. Ми бачимо їх щоденну рутину:

навчання, домашні справи, ігри, мрії про майбутнє. Але всі ці звичайні речі відбуваються під невпинний акомпанемент вибухів, що доносяться здалеку. Цей контраст підкреслює абсурдність ситуації і створює глибокий емоційний вплив на глядача.

Фільм не показує прямих бойових дій чи насильства. Замість цього, він зосереджується на емоційному ландшафті родини. Камера фіксує їхні розмови, сміх, сльози, моменти роздумів, коли вони обговорюють сценарії для свого фільму, що є відображенням їхніх власних переживань та адаптації до життя в умовах війни. Це переводить документалістику на інший рівень, дозволяючи проникнути в саму суть людського духу, який прагне до творчості та самовираження навіть у найскладніших обставинах [11].

І тут виникає дихотомія парадоксальності. З одного боку, існує уявлення про війну як жахливе явище. Війна, в свою чергу, завжди є трагедією, в якій не може бути «переможців», оскільки кожна сторона програє - програє найцінніше, що є у кожної людини, а саме її життя. Однак з іншого боку, війна може сприйматися як художня концепція або як частина систематичної роботи для учасників війни, що часто комерціалізується, стаючи продуктом, що має свою вигоду в певному контексті.

Тут варто зазначити контраст того, як відображається війна в документальному кіно, зокрема в контексті війни в Україні. Відображення цієї реальності вийшло за межі національного контексту, перейшовши на рівень наднаціональний, загальнокультурний. Питання, яке постає, полягає не тільки у відображенні реальності, але й у ставленні до цієї реальності.

Парадокс полягає в тому, що, незважаючи на численні фільми, зняті в період війни в Україні [1; 2], для більшості світу вони залишаються абстрактними, адже вони не були безпосередньо залученими до цих жахливих подій. Виявляється, що документальне кіно існує лише в регіональному контексті, а не стільки скільки в контексті наднаціональному, оскільки основною ідеєю тут виступає контекст залученості кожної з сторін у конфлікті.

Саме цей аспект ідеї залучення документалістики виявляє важливу функцію контрпропаганди та інформаційної боротьби. У такому контексті

йдеться не лише про відображення фактів, а й про вплив на свідомість, про зміну уявлень і переконань, про спробу вирватися з полону абстрактного сприйняття й допомогти нейтральним сторонам усвідомити власну причетність до глобальних процесів.

В кінцевому підсумку, це виявляє ще одну важливу сторону документального кіно, а саме його здатність викликати емоційний відгук у глядача та підштовхувати до більш активного, усвідомленого ставлення до того, що відбувається за межами його безпосереднього досвіду.

І знову таки, у контексті сучасної війни, зокрема війни в Україні, остаточно ширше породжується ідея документального кіно не стільки, скільки засобу фіксації фактів, а як важливого інструменту впливу на суспільну свідомість як на локальному, так і на міжнародному рівнях.

В умовах, коли країна-агресор активно використовує пропаганду для створення альтернативної реальності, документальна стрічка стає частиною контрпропаганди (проте тут залишається контекст того, на скільки можна вважати залученою до контрпропаганди той фільм, який знятий нейтральною стороною), спрямованої на те, щоб показати світові правду про події в Україні, про страждання та героїзм її громадян. І це як зазначалось вище надає можливість зафіксувати не лише сам факт, але й людські емоції, переживання та страждання, що неможливо передати лише через новинні репортажі чи інші засоби масової інформації.

Документальна стрічка «Ми, наші улюбленці та війна», створена українським режисером і тревел-блогером Антоном Птушкіним у копродукції з канадською студією Yarp Films, також є яскравим прикладом сучасної воєнної документалістики, що поєднує елементи хронікального репортажу, персональних історій та гуманітарного наративу [27].

Цей фільм демонструє не лише матеріальні наслідки війни, але й етичні, емоційні й цивілізаційні виміри конфлікту. Основним предметом зображення виступає демонстрація евакуації тварин з гарячих точок України після початку повномасштабного вторгнення. Цей випадок можна вважати новітнім навіть в світовій історії, коли турбота про тварин стає частиною опору в умовах війни та

документується для демонстрації на закордонну аудиторію, а також для загальної підтримки духу українців.

Через призму ставлення до тварин, Птушкін розкриває ширше поняття людяності, яке не втрачається навіть у ситуаціях екзистенційної загрози. Фільм документує реальні історії українських громадян, волонтерів, рятувальників, ветеринарів і власників тварин, які, ризикуючи власним життям, вивозили своїх улюбленців та диких тварин із зон бойових дій. У стрічці показано, як котів, собак, папуг, рептилій, а також навіть левів, ведмедів та інших тварин евакуювали з Київщини, Донеччини, Херсонщини та інших небезпечних регіонів.

Це не лише свідчення про моральну стійкість і небайдужість українців, але й візуальний архів війни, в якому фіксується взаємозв'язок між людською гідністю та турботою про слабших. Завдяки високому рівню продакшену, чіткому монтажу, фактичній точності та емпатійному наративу, стрічка виходить за межі інформування - вона також виконує роль культурного посередника, показуючи світові маловідомі сторони війни в Україні.

У воєнний час подібні документальні фільми набувають особливого значення, оскільки виконують як публіцистичну, так і терапевтичну функцію. Вони фіксують важливі елементи національного досвіду, формують стійкий історичний наратив і допомагають суспільству осмислити колективну травму.

Стрічка Птушкіна ілюструє, що стійкість українського народу полягає не лише у збройному спротиві, але й у збереженні етичних норм, здатності до співчуття, емпатійності та взаємодопомоги. Така документалістика як форма культурного архіву має ключове значення для ідентичності нації в умовах катастрофи, а її гуманістичний вимір дозволяє не лише зберегти пам'ять, а й транслювати її у формі емоційного послання до майбутніх поколінь.

Якщо підсумувати, то ідея та вияв документального кіно в умовах війни в Україні виконує кілька важливих функцій: воно є інструментом фіксації історичних фактів, засобом боротьби з дезінформацією та пропагандою, а також важливим каналом для донесення правди до міжнародної аудиторії.

Але із іншого боку, тут зустрічається проблема ефективності свого впливу на глядачів, які не мають безпосереднього досвіду війни. І тут вже є сенс визначати не стільки, скільки сам фільм є документалістичним, а як звернення від самого режисера, де буде поставлена задача не лише щодо відображення подій, а й те, як зберегти баланс між емоційним впливом і необхідністю правдивого, об'єктивного зображення реальності.

Тому можна сказати, що за своєю суттю документальне кіно в умовах війни в Україні виступає як потужний інструмент для підтримки боротьби за існування нації, за правду та історичну пам'ять. Проте воно має бути критично осмисленим та здатним адаптуватися до змінних умов, щоб справді виконувати свою роль у контексті глобального сприйняття цього конфлікту.

1.4. Перспективи розвитку документального кіно в Україні

Відродженням активного розвитку документального кіно стала хроніка революційних подій 2014, проте справжнє значення цих подій полягає в тому, що вони дали поштовх новому поколінню кінематографістів. Ці митці вирізняються свіжим поглядом, оригінальними ідеями та глибокою відданістю своїй професії.

Один із перших фільмів, який продовжував активний розвиток сучасного українського документального кіно став фільм «Українські шерифи» Р. Бондарчука. Цей фільм, демонструє звичайне життя двох головних героїв, які показують супротив владі. Режисер при зйомці використовує спостережливий метод зйомки, що найбільше зачепило глядача. Адже, кожен з них ніби переживав все на собі. Р. Бондарчук створював документальні фільми і надалі, але найбільшого успіх досягла саме ця стрічка і отримала нагороду на амстердамському фестивалі IDFA [2].

Далі, до розквіту документального кіно долучились кінооб'єднання «Вавилон'13». Ці люди зібрались у листопаді, після того, як на Майдані розігнали студентів, і вирішили, що це потрібно висвітлювати та кричати усьому світу про жахіття, яке твориться в Україні. Туди входили абсолютно різні люди, різних професій та віку, проте їх об'єднувала одна мета. Їх стрічки є дещо неформальним документальним кіном, але як каже один з режисерів Р. Любий -

«Незалежно від того, чи увімкнена камера, ми є учасниками історичних подій». Саме такі цитати та однакові думки щодо подій, які тоді відбувались, змогли створити цю потужну документальну історію [17;14].

Важливим в розвитку документалістики став їх фільм «Сильніше, ніж зброя», який увійшов в Топ100 фільмів України [1]. У цьому фільмі немає жодного не справжнього або ж реконструйованого кадру, це все реальні кадри, які передали усю суть початку російсько-української війни. Я. Пілунський – один із авторів цього фільму, котрий в полоні в Криму почув фразу від військового - «Ваші камери сильніші, ніж зброя» - саме це стало поштовхом для ідеї та назви його фільму. Зараз Я. Пілунський, коментує, що він накопичує та збирає матеріал, для того щоб випустити стрічку про повномасштабне вторгнення та хоче зробити це абсолютно правдиво без будь-яких художніх прикрашень, тому і сам у 2022 році став військовослужбовцем, щоб мати реальні матеріали, які зможе показати всьому світу [15].

Перспективи розвитку документального кіно зараз є однозначно багатограними та одночасно досить складними. Війна в Україні стала каталізатором змін та підвищенням попиту, як серед міжнародної аудиторії так і серед місцевих жителів. Практично у всіх документальних стрічках так чи інакше зачіпається тема війни. За останні роки, особливо після 2014-го, спостерігається значне зростання як кількості, так і якості українських документальних фільмів. З'явилося нове покоління талановитих режисерів з свіжим поглядом та глибокою пристрастю до своєї справи [3].

Тож українське документальне кіно буде розвиватись все більше та швидше, адже війна дала поштовх до створення та висвітлення безлічі важливих тем, які у мирні часи не мають такого попиту серед аудиторії, і відповідно не викликають великого інтересу. Вкрай важливо фільмувати всі злочини, та головне, зберігати пам'ять про них, щоб демонструвати це майбутнім поколінням як приклад стійкості, боротьби, та незламної волі українського народу. Проте через постійну загрозу важливі відзняті матеріали часто губляться або ж взагалі пропадають, тому надзвичайно важливо правильно їх зберігати та демонструвати публіці. Також на фоні економічних кризи постає пробелма виділення бюджетів

на такі вкрай важливі стрічки, що ускладнює виробництво якісно продукту, який можна представляти не лише в межах країни, а й поза нею [8; 3].

Висновки до I розділу

Документальне кіно - це не досконало вивчена ніша. Проте, вона розвивається все швидше та швидше. Перспективи розвитку документального кіно в Україні є надзвичайно важливими та багатообіцяючими. В першу чергу, вони важливі, бо це демонстрація та пам'ять про те, що відбувається в наші складні часи. Це доказ усьому світові, що справді переживають українці у 21-ому столітті.

Повномасштабне вторгнення 2022 року стало новим викликом і водночас стимулом для розвитку документального кіно. Режисери, такі як Я. Пілунський, який зараз збирає матеріал для майбутньої стрічки, прагнуть зафіксувати правду без прикрас, розуміючи важливість документування цих історичних подій для майбутніх поколінь.

Українська документалістика набирає популярності та викликає великий попит в глядачів як на власному ринку, так і на міжнародному. Це не дивно в наших реаліях, бо люди потребують відчуття емпатії до інших та шукають підтримку в людях, які мають схожі долі та історії. Саме тому необхідно популяризувати контент саме в такому жанрі, адже безліч документальних стрічок залишаються непомітними.

Велике «поле» документалістики відкрите для усіх, і ця ніша має безліч відгалужень, які потрібно розвивати та показувати усім. Необхідно популяризувати те, що роблять наші талановиті люди, наприклад, з кінооб'єднання «Вавилон'13», котрі є абсолютно різними за віком, професією та орієнтирами в житті, проте вони об'єднані спільною метою — висвітлити жахіття, що відбувалися та відбуваються до сьогодні в Україні.

Я дослідила та проаналізувала розвиток та становлення документального кіно, а також спрогнозувала перспективи розвитку документальних проєктів, особливо під час повномасштабного вторгнення. Переглянула безліч стрічок у

різних форматах, та знайшла те, що подобається найбільше і викликає велике відчуття гордості, що саме це створено в Україні нашими громадянами.

Тому на мою думку, розвиток документального кіно в Україні надалі буде лише розквітати, а нам, як глядачам, потрібно сприймати цей контент таким, як він є: справжнім, трušним та інколи вразливим.

РОЗДІЛ II. АВТОРСЬКИЙ ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ПРОЄКТ: «УКРАЇНСЬКА СТІЙКІСТЬ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ 2022. Миколаївщина»

2.1. Написання творчої заявки документальної стрічки «Українська стійкість через призму повномасштабного вторгнення 2022. Миколаївщина»

Стійкість українців - це явище, яке проявлялась в певних своїх проявах набагато швидше ніж лютий 2022, проте найбільше українці розкрили себе саме в ту зиму, коли прийшла загроза для усіх. Моя ідея для цієї документальної стрічки виникла раніше ніж я почала втілювати її в життя. Основним мотивом було показати незламність народу, але для першої стрічки я обрала саме Миколаїв, оскільки спочатку повномасштабного вторгнення моя родина прийняла миколаївців в себе вдома, де ми жили всі разом перший час. Їхні історії першого тижня життя у великій війні, не залишали мене і я розуміла, що саме про їхній край я хочу дізнатись та закарбувати не лише в своїх спогадах про цей час, а й створити щось, що покаже іншим героїчність Миколаєва.

У проєкті я хочу зробити акцент на історіях та враженнях людей, які були там з перших днів та нікуди не виїздили, бо вони як ніхто зможуть розказати історію, яку творили власними руками. Мені важливо, щоб всі побачили тих людей, які попри все виконували свою роботу та залишилась вдома. Саме тому для документальної стрічки буде залучено голова Миколаївської обласної державної адміністрації - Віталій Кім, майор ДСНС - Олеся Бабій-Полєжаєва та головний лікар лікарні та координатор проєкту ментального здоров'я «Ти як?» -

Руслана Бернацька . Вони будуть виступати в першу чергу як експерти ну і звичайно, як звичайні жителі Миколаївщини. Аудіовізуальний твір розрахований на широку аудиторію, оскільки тема яка буде головною важлива для всіх, хто продовжує боротись за незалежність нашої держави. Проте, саме у цьому випуску, я буду спілкуватись з експертами ще й зачіпаючи тему молодого покоління, тобто студентів, бо вважаю, що нам продовжувати відбудовувати країну і є меседжі, які важливі почути саме молоді. Цей проєкт має перспективу розвитку, адже це може бути перший випуск цілого циклу історій про різні міста та області України.

Цей аудіовізуальний проєкт не просто розповідає історії, а намагається зберегти колективну пам'ять про те, що ми переживаємо як народ. В умовах війни, коли людські долі переплітаються з трагедіями, втратами, але й з надією, важливо фіксувати не лише великі події, а й особисті, локальні історії, що формують загальну картину незламності країни. Миколаїв став першою ланкою у цьому ланцюгу, але я впевнена – подібні історії є в кожному місті, селищі, в кожній родині.

Мій намір - дати голос цим людям. Через документальну форму, де глядач зможе не лише почути слова героїв, а побачити їхні очі, відчуті інтонації, пережити хоча б трішки того ж досвіду, який вони пройшли. Особлива увага в проєкті приділяється молоді - не лише як спадкоємцям боротьби, а як активним учасникам процесів відновлення й перетворення країни. Саме через залучення молодого покоління в розповіді я прагну створити діалог між поколіннями, де з одного боку - досвід виживання, а з іншого - прагнення до майбутнього.

Проєкт не лише виконує інформаційну функцію, а й виконує соціально-виховну місію, підтримуючи моральний дух суспільства. Я хочу, щоб кожен глядач, незалежно від місця проживання, відчув себе частиною великої, стійкої нації - українців, які незламні навіть тоді, коли світ навколо руйнується.

Отже, підсумовуючи все, цей аудіовізуальний твір є актуальний, емоційним та надзвичайно значущий для українців.

Назва: «Українська стійкість через призму повномасштабного вторгнення 2022. Миколаївщина»

Вид: документальний портрет з елементами інтерв'ю

Жанр: документальна стрічка

Тематика: стійкість та незламність мешканців Миколаївщини в умовах воєнних дій, їхня адаптація та взаємодопомога.

Мета: розкрити історії людей Миколаївщини, які допомагали з перших днів повномасштабного вторгнення та робили усе аби місто вистояло та не скорилось. За фільмувати жахливі наслідки атак ворога та показати процес збереження життєдіяльності міста та психологічну стійкість його мешканців під постійними обстрілами. Підкреслити важливість влади та людей, які були та є ключовими діючими особами в допомозі Миколаєву.

Ідея: через особисті історії Віталія Кіма (як представника влади, що став символом стійкості), співробітника ДСНС (щоденна боротьба з наслідками обстрілів), головного лікаря (робота медичної системи в екстремальних умовах) та координатора з ментального здоров'я (підтримка психологічного стану населення), створити багатогранний портрет Миколаївщини, яка не зламалася під тиском війни, а навпаки - стала символом мужності та єдності та стійкості.

Хронометраж: 12 хв.

Структура:

1. Вступ. Представлення теми в студії(30 секунд)
2. Заставка(5 секунд)
3. Ведуча появляється в кадрі з м.Миколаїв, підводка до теми стрічки(20 секунд)
4. ЗК: про перші дні повномасштабне вторгнення(20 секунд)
5. Ведуча появляється в кадрі з м.Миколаїв стендап(30 секунд)
6. Підводка ведучої зі студії до 1 експерта(15 секунд)
7. Інтерв'ю з Віталієм Кімом(1,5 хв)
8. Перебивка з студії ведучої її коментар(10 секунд)
9. Інтерв'ю з Віталієм Кімом(2 хв)
10. Підводка ведучої зі студії до 2 експерта(10 секунд)
11. Інтерв'ю з майором ДСНС(2хв)
12. Перебивка з студії ведучої її коментар(10 секунд)

13. Інтерв'ю з майором ДСНС(2хв)
14. Підводка ведучої зі студії до 3 експерта(10 секунд)
15. Інтерв'ю з лікаркою(1,5хв)
16. Перебивка з студії ведучої її коментар(10 секунд)
17. Інтерв'ю з лікаркою(1,5хв)
18. Ведуча зі студії підсумовує все(1 хв)
19. Кінцева заставка + титри (20 секунд)

Титри:

– інтерв'ю з Кімом Віталієм Олександровичем, Омелянчук- Бернацькою Русланою Анатоліївною та Бабій-Полєжаєвою Олесею.

- телеведуча Схаб Каріна
- оператор Схаб Каріна, Лепішева Катерина та Челпих Владислав
- менеджер Виноградний Артем
- монтажер Схаб Каріна

Отже, основна частина зйомок буде відбуватись в м. Миколаєві та орієнтовно 10% буде зйомка в студії. Над відео буде працювати багато людей, які допоможуть створити якіснішу картинку та уникнути браку по звуку або відео. Всі прописані часові рамки є орієнтовні та постпродакшн буде орієнтуватись саме на це.

Технічне оснащення:

- дві камери(одна загальний план, друга крупний план)
- два петличних мікрофони (+третій запасний, + джерело живлення та переходніки)
- одне джерело додаткового світла
- два штатива
- 3 карти пам'яті
- навушники для перевірки звуку

Додаткового реквізиту особисто я не буду використовувати. Проте, працівниця ДСНС та головна лікарка будуть мати форму ДСНС та білий халат, бейдж та книги для загального фону про ментальне здоров'я. Ми разом продумали та прописали цей реквізит аби більш точно передати атмосферу.

Широка глядацька аудиторія, зацікавлена в актуальних подіях в Україні, документальних історіях про стійкість та силу людського духу. Особливо буде цікаво українцям та міжнародній спільноті, яка прагне зрозуміти реалії війни та почути реальні історії людей, які безпосередньо постійно знаходяться під загрозою. Для того, щоб міжнародна аудиторія змогла також побачити цей документальний фільм, буде створена окрема версія з англійськими субтитрами. Також, особливу увагу для розповсюдження хочу приділити студентам та молоді.

Через безпекові міри вихід цього документального кіно буде узгоджуватись безпосередньо з керівництвом Миколаєва, проте моє особисте бажання кінець травня-початок червня.

Обґрунтування засобів художньої виразності твору.

На чому я хочу зробити акцент через засоби художньої виразності – стійкість та емоційність розповідей. Освітлення здебільшого буде природні та фокус буде на героях та їх емоціях. Кольорова палітра відеоряду буде стриманою, з переважанням теплих, приглушених тонів, що символізують спокій та надію, але водночас нагадують про пережиті складні часи. Архівні кадри та фотографії Миколаєва до та під час перших тижнів війни будуть виконані в їхній оригінальній кольоровій гамі, щоб зберегти автентичність моменту. Операторська складова буде акцентувати увагу на крупних та середніх планах, щоб чіткіше розкрити людей. Особлива увага буде приділена деталям, які можуть розповісти більше про життя людей в той період.

Звуковий відеоряд буде спокійний, але для підсилення емоційних моментів будуть використовуватись більш драматичний музичний супровід. Основний акцент буде зроблено на голосах героїв та їхніх інтонаціях. Звукові ефекти будуть використовуватися обережно, лише для підсилення певних візуальних образів (наприклад, звуки сирен у архівних кадрах) аби не спрацьовували тригери в певних глядачів, оскільки для багатьох подібні звуки можуть бути дуже вражаючими.

Монтаж буде плавним та розміреним, даючи глядачеві можливість повністю зануритися в кожну історію. Особлива увага буде приділена монтажу моментів, де експерти звертаються до молодого покоління, щоб підкреслити

важливість їхнього майбутнього внеску у відбудову країни. Хочеться створити картину, яка буде показувати весь біль та силу Миколаївщини, проте не перебільшуючи драматизм.

2.2. Підготовка сценарію до документальної стрічки

Було декілька етапів написання сценарію. Варто розпочати з того, що я переглянула що є у вільному доступі з обраної мною теми, щоб зрозуміти що висвітлювалось найменше. Тобто, важливо було провести аналіз інших документальних стрічок на схожу тематику. Наступний крок у моєму випадку був погодження та пошук експертів Миколаївщини, щоб розуміти кого зможе записати та які теми розкриті. Там теж було кілька етапів, починаючи загальною розповіддю про мене, як особистість закінчуючи конкретним списком питань, які ми можемо обговорити з представниками міста безпосередньо.

Після приписання та затвердження питань для експертів, було прописано підводки до експертів та стендапів ведучої в кадрі, які структуровано поєднували весь сенс стрічки.

Розберемо підготовку до кожного інтерв'ю. Віталій Олександрович Кім, погодився одразу, проте все це не могло кріпитись просто на словах, тому для початку потрібно було надіслати всю інформацію пресекретарці, яка затверджувала та прописувала усі нюанси. Далі я підготувала план розмови та детально обговорила з командою, хто що робить та за що відповідає, попередньо надіславши їм режисерський сценарій. По приїзду до Миколаївської ОВА, виникали труднощі зі зйомкою та окремо потрібно було підготувати дозволи на проходження на територію. Для початку знімального процесу у нас був виставлений таймінг для підготовки техніки - 10 хвилин. Та таймінг для самого інтерв'ю до 15хв, оскільки в нас була добре налагоджена комунікація, кожен знав за що він відповідає, ми впорались вчасно та через малу кількість часу, якість знімального процесу не постраждала.

Підготовка до наступної героїні майора ДСНС стала легшою, оскільки було менше формальних питань, які потрібно було вирішити. Проте, щоб розмова була

структурована, я наперед ознайомилась з її особистістю та кар'єрою. Це допомогло логічніше вибудувати діалог та структурувати запитання.

Мої стендапи, які записувались в м. Миколаєві, були написані завчасно, тому проблем з записом не виникало. Ще за довго до поїздки ми вирішили локації на яких можна буде відзняти ведучу аби вони були у вільному доступі.

Наступний знімальний був присвячений в.о. директора Миколаївської лікарні, зйомки проходили безпосередньо у самій лікарні, тут можна сказати, що це вийшла більше розмова, бо записали ми дуже багато матеріалу, оскільки історій про стійкість українців від повномасштабного велика кількість і вони всі безумовно важливі.

Та фінальний етап зйомок відбувався в м. Києві, де ведуча в студії, коментувала сказані речі представниками Миколаївщини та записувала підводки для представлення героїв випуску.

Основний акцент у написанні сценарію, я робила на особистих історіях стійкості героїв, оскільки саме це може викликати емоції та емпатію у глядача. Проте, також під час розмови з героями випуску, я могла відхилятися від сценарію та прописаних питань, бо всі вони в ході розмови розкривали важливі теми, які теж варто було озвучити. Довелось бути гнучкою у розмові з кожним, оскільки у всіх був різний настрій та емоційний стан, тому потрібно було підловлювати їхні емоції та вибудовувати діалог так, щоб вони не відчували напруги між нами.

Стійкість українців - це не тільки вміти тримати удар, а ще й підлаштовувати під будь-яку ситуацію, саме з цим меседжем в мене асоціювалась робота над створеннями цього сценарію. І коли я почала передивлятися відзнятий матеріал, я зрозуміла, що обрана мною тема є дійсно важливою та актуальною. І її важливо, підіймати та створювати контент саме зараз, щоб суспільство розуміло ціну нашої боротьби та відчувало підтримку, якої іноді бракує.

Робоча назва аудіовізуального твору: «Документальна стрічка про Миколаїв»

Оператор: Схаб Каріна, Челпих Владислав, Лєпішева Катерина

Дати зйомок: 09.04.25/10.04.25/29.05.25

РЕЖИСЕРСЬКИЙ СЦЕНАРІЙ

№ кадр у	Характер	Розкадровка	Час/t	Size	Action	Audio	Props	Коментар
1	Стендап ведучої в кадрі	Статичний кадр ведучої в студії	30 с.	Середній план чергується з крупними планами	Ведуча звертається до глядачів зі вступним монологом	Тиха музика з елементом інтриги, голос ведучої	-	Глибоке, проникливе освітлення. Атмосфера напружена
2	Заставка/Відеоархіви	Назва проєкту	5 с.	Загальні та крупні плани	Поява назви на екрані з кадрами міста	Музика та звуковий ефект	-	Емоційні кадри, Миколаївщини(нарізка а)
3	Стендап ведучої в кадрі	Статичний кадр ведучої з вокзалу	30 с	Середній план чергується з крупними планами	Ведуча говорить в кадрі	Фонова музика, голос ведучої	-	м. Миколаїв, підводка до теми стрічки. Вокзал, природне світло

4	Стендап ведучої в кадрі	Статичний кадр ведучої в студії	5с	Середній план	Коментар ведучої	Голос ведучої, фонова музика	-	Студія, штучне світло
5	Закадровий голос	Архівні відео та фотоматеріал, що ілюструють перші дні вторгнення	20 с	Різні плани	Текст про перші дні повномасштабного вторгнення	ЗК ведучої, фонова музика, звуки для підсилення емоційно атмеосфери	-	Хронікальні кадри, передача напруги та хаосу.
6	Стендап ведучої в кадрі	Рух за камерою	30с	Середній план	Ведуча звертається до глядачів, з попередженням про можливо чутливий контент	Фонова музика, шум міста, голос ведучої	-	Центральна вулиця Миколаєва
7	Стендап ведучої в кадрі	Статичний кадр ведучої в студії	15с	Середній план	Ведуча в студії представляє першого експерта	Голос ведучої, фонова музика	-	Зміна локації, офіційна атмосфера студії.
8	Експерт та ведуча в кадрі	Статичні кадри з локації ОВА	1,5хв	Загальний план та крупні плани	Віталій Кім відповідає на запитання ведучої	Голос Віталія Кіма та ведучої	-	Акцент на особистості експерта, його думках та досвіді.

9	Стендап ведучої в кадрі	Статичний кадр, Студія, коментар	10с	Середній план	Ведуча в студії коментує почуте від експерта	Голос ведучої, фонова музика	-	Підкреслення ключових моментів інтерв'ю.
10	Експерт та ведуча в кадрі	Статичні кадри з локації ОВА, Інтерв'ю (продовження)	2хв	Загальний, та крупні плани	Віталій Кім продовжує відповідати на запитання ведучої	Голос Віталія Кіма та ведучої	-	Розширення теми, отримання глибшої інформації.
11	Стендап ведучої в кадрі	Статичний кадр ведучої в студії	10с	Середній план	Ведуча в студії представляє другого експерта	Голос ведучої, фонова музика	-	Перехід до іншої точки зору експерту
12	Майор ДСНС та ведуча в кадрі	Статичний кадр	2хв	Середній та крупний план	Майор ДСНС відповідає на запитання ведучої	Голос експертки, голос ведучої	-	Фокус на роботі ДСНС в умовах війни.
13	Стендап ведучої в кадрі	Статичний кадр ведучої в студії	10с	Середній план	Ведуча в студії коментує почуте від експерта	Голос ведучої	-	Аналіз інформації, висновки ведучої.
14	Майор ДСНС та ведуча в кадрі	Статичний кадр	2 хв	Середній та крупний план	Майор ДСНС продовжує відповідати на запитання ведучої	Голос експертки, голос ведучої	-	Деталізація роботи ДСНС, конкретні приклади. Продовження інтерв'ю

15	Стендап ведучої в кадрі	Статичний кадр ведучої в студії	10с	Середній план	Ведуча в студії представляє третього експерта	Голос ведучої, фонова музика	-	Представлення експерти зі сфери медицини та ментального здоров'я
16	Лікарка та ведуча в кадрі	Статичний кадр	1.5хв	Середній та крупний план	Лікарка відповідає на запитання ведучої(розповідає свою історію)	Голос Лікарки та ведучої	-	Розкриття медичних аспектів стійкості. Та особисті історії
17	Стендап ведучої в кадрі	Статичний кадр ведучої в студії	10с	Середній план	Ведуча в студії коментує почуте від експерта	Голос ведучої	-	Особисті емоції ведучої, від почутого
18	Лікарка та ведуча в кадрі	Статичний кадр	1.5хв	Середній та крупний план	Лікарка продовжує відповідати на запитання ведучої	Голос Лікарки та ведучої	-	Додаткова інформація від лікарки, особисті історії.
19	Стендап ведучої в кадрі	Статичний кадр ведучої в студії	1хв	Середній план	Ведуча в студії підсумовує основні тези та висновки стрічки	Голос ведучої, можлива напружена музика наприкінці	-	Фінальні думки, узагальнення теми.
20	Кінцева заставка	Титри, назва проєкту	15с	Різні плани	Поява кінцевої заставки з титрами	Фінальна музика, фонова	-	Інформація про творчу групу

Цей проєкт передбачає, поринання в глибоку атмосферу міста Миколаєва та особливо особистих історія людей, які показали свою стійкість. Основний акцент уваги прогнозований на особисті розповіді героїв, а ведуча виступає як провідник історії та узагальнює та підбиває підсумки, які важливі для сприйняття людей. Варто підкреслити, що ведуча повинна виглядати стримано, починаючи від образу, закінчуючи емоціями та настроєм.

У постпродакшені, буде використано мінімально графіки та інших відволікаючих факторів, проте буде використані особисті архіви фото та відео героїв. Усі кадри, які будуть використовуватись мають чітко та конкретно підкреслювати та висвітлювати те, про що йдеться у документальній стрічці. Проте не маніпулювати не правдивими, або вигаданими елементами, що є не притаманним в цьому жанрі.

Також варто приділити багато часу кольорокорекції, щоб все відповідало запланованій атмосфері.

Вибір та обґрунтування локацій зйомки

1 локація - вокзал Миколаєва, природнє світло, у другу половину дня, щоб не було пересвіту, доступ до локації відкритий, шум мінімальний оскільки там частина дороги поряд, яка має лише громадський транспорт, тому це не повинно заважати.

2 локація - діюча Миколаївська ОВА зал для конференцій, світло штучне + одне додаткове, звук без шумів, проте в приміщенні трохи заглушували петлички на постпродакшені це можливо виправити. Доступ не локацію не вільний, потрібний попередній дозвіл.

3 локація - розбита ОВА Миколаєва (для перебивок). Доступ не вільний, потрібний попередній дозвіл. Шуми мінімальні.

4 локація - Алея Слави Миколаєва доступ вільний, шуми мінімальні, природнє світло.

5 локація - лікарня, кабінет директора, доступ не вільний потрібний попередній дозвіл. Світло штучне + одне додаткове джерело.

6 локація - головна вулиця Миколаєва(Соборна) природнє світло, шуми від дороги будуть, проте не будуть перебивати звук з петличок, доступ вільний.

7 локація - фотостудія м. Київ, доступ за попередньою домовленістю. Штучні джерела світла. Без шумів по звуку.

Усі локації підібрані так, щоб максимально передати атмосферу міста та бачити реальну ситуацію в Миколаєві. Деякі локації обирались через безпекові міри, та погоджувались з місцевою владою. Відео для перебівок знімались по місту, які були у вільному доступі без попереднього погодження з керівництвом.

Сценарій аудіовізуального твору

*Всі продумані мною локації є опційними та можуть змінюватись по ходу, оскільки можливо будуть місця, які не дозволять знімати, текст для стендапів м. Миколаїв.

Стендап ведучої в кадрі (студія м.Київ):

«Привіт! На якому майданчику ви б не побачили це відео – воно відкриє справжню стійкість українців. Розпочнемо»

Стендап ведучої в кадрі(м. Миколаїв)

«Вітаю вас тут, на місці, яке для багатьох українців стало символом розлуки, надії та повернення додому. За мить ми поринемо у світ документального кіно, яке розкриє неймовірну стійкість українського народу через призму жахів повномасштабного вторгнення.(це на фоні вокзалу)

Стендап ведучої в студії «Але перед тим, як ми натиснемо на «play», лише подумайте

ЗК: Кожен із нас має свою історію, пов'язану з цим часом та з цим місцем. Хтось їхав, рятуючи найцінніше, хтось зустрічав рідних, хтось волонтерив, допомагаючи тим, хто потребував підтримки. І в кожній цій історії - незламна воля до життя, віра в перемогу та неймовірна єдність”)

Стендап ведучої: “Сьогоднішня стрічка присвячена Миколаївщині - області, яка однією з перших прийняла на себе удар ворога, але не скорилася. Ми побачимо історії людей, які стали героями, допомагали ближнім і не втратили людяності в найскладніші часи. Тож давайте разом дізнаємось про їхню мужність, їхню стійкість та їхню незламну віру в нашу Україну. Приготуйтеся, буде сильно. Але пам'ятайте, за кожним болем стоїть неймовірна сила українського духу.”(головна вулиця Соборна)

Локація ОВА(загальні кадри, всього що там є, алея, танки і тд.)

Інтерв'ю з Віталієм Кімом

Підводка в студії «Ми усі знаємо, що у перші дні повномасштабного вторгнення Миколаївщина стала однією з ключових цілей російського агресора. Область мужньо витримала перші, найважчі удари, значною мірою завдяки неймовірній стійкості її мешканців та чіткому керівництву обласної військової адміністрації. Ми мали честь поспілкуватися з Віталієм Кімом, головою Миколаївської ОВА, чий спокій та впевненість стали символом незламності для багатьох українців »

Розмова з Віталієм Кімом

*перелік орієнтовних питань

1. Що стало ключовим фактором стійкості мешканців Миколаївщини перед реальною загрозою?

2. Як змінювався емоційний стан людей протягом перших місяців війни і який він зараз?

3. Як особисто вам вдавалося зберігати спокій та приймати важливі рішення під постійним тиском та стресом?

4. У чому проявляється стійкість Миколаївщини?

5. Як проявляється підтримка до вас від місцевих жителів

6. Як вам вдавалося зберігати спокій та приймати важливі рішення під постійним тиском?

7. Що б ви хотіли сказати українцям та особливо студентам про стійкість Миколаївщини та всього українського народу?

Підводка в студії до 2 експерта

«Після змістової розмови з Віталієм Олександровичем, я вирішила продовжити спілкування з Майором ДСНС -Олеся Бабій-Полежаєва, яка є взірцем стійкості Миколаєва.»

Розмова з Олеся Бабій-Полежаєва

*перелік орієнтовних запитань

1. Які були відчуття від перших днів, коли здійснили удар по Миколаївській ОВА?

2. Як знайти в собі сили щоб працювати в таких умовах? Можливо це адреналін?

3. Як люди себе поводити? Які емоції в них були?

4. Що для вас особисто стійкість українців?

5. Як люди в Миколаєві змогли так згуртуватись та відбити перші атаки ворога?

6. Чи змінився настрій миколаївців у порівнянні з першими днями повномасштабного вторгнення?

7. Що хотіли б сказати студентам та молоді, які будуть будувати життя далі в Україні? Слово напуття

Підводка в студії до 3 експерта

«А як жителі Миколаївщини справлялись з психологічним тиском? розповість сімейна лікарка, регіональна координаторка Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» Руслана Бернацька»

Розмова з пані Русланою

1. Як пройшли перші дні повномасштабного вторгнення? Які емоції? Як себе відчували?

2. Як підтримували друзі та близьких? Які слова знаходили?

3. Як психологічно витримували все те, що відбувається навколо?

4. Чи змінився настрій миколаївців у порівнянні з першими днями повномасштабного вторгнення?

5. Що для вас особисто стійкість українців?

6. Які слова хотіли б сказати, щоб почули студенти та молодь ?

Фінальний стендап ведучої в кадрі

«Сьогодні ми побачили лише одну грань неймовірної стійкості українського народу - мужність жителів Миколаївщини, їхню здатність протистояти ворогу, зберігати людяність та допомагати одне одному в найскладніші часи. Історії Віталія Кіма, пані Олесі та пані Руслани - це лише окремі свідчення незламного духу українців, їхньої віри у перемогу та майбутнє вільної України. Ця сила живе в кожному місті, в кожному селі нашої держави. І саме вона є запорукою нашої неминучої перемоги. Залишайтеся зі мною, адже

попереду ще багато історій, які розкриють неймовірну стійкість українського народу.»

2.3. Розробка контент-стратегії просування аудіовізуального твору

Цільова аудиторія - українці, які продовжують боротися за незалежність, ветерани, волонтери, внутрішньо переміщені особи, а також молодь (студенти та школярі) та також планую на міжнародну аудиторію. Планую в перспективі зробити субтитри англійською мовою, щоб відео було доступно для багатьох країн. Які основні меседжі, я хочу донести до цільової аудиторії

- незламність духу.
- героїзм повсякденності
- Миколаїв — місто-герой
- важливість пам'яті про події, які оточують нас
- універсальність стійкості

Просувати відео планую на усіх майданчика, які є в доступі: Інстаграм, ютуб, тік ток, фейсбук. Також, запланована колаборація з місцевими волонтерами Миколаєва, ведеться розмова можливе поширення відео Миколаївської ОВА на офіційних сторінках. Партнерство з університетами та студентськими організаціями для проведення показів та обговорень фільму, особливо з акцентом на роль молоді в відбудові країни.

Отже основні цілі:

- підвищити впізнаваність проєкту
- створення активної спільноти навколо проєкту
- просування «стійкості українців» в медіапросторі, як і в межах країни, так і поза нею

Почнемо з платформи **YouTube** та **YouTube Shorts**

- спочатку прем'єра повної версії стрічки
- тематичні вирізки з повноцінного відео (3–5 хв): наприклад, «Як виживала лікарня в Миколаєві?»
- shorts із найемоційнішими моментами, щоб зацікавити людей подивитись відео повністю

Частота виходу

- 1 основне відео на 2 місяці, 4-5 Shorts на тиждень, та вирізки(3-5хв)
4 рази в місяць

Наступний крок Instagram

- рілси з короткими емоційними цитатами героїв (30-60 сек)
- історії з опитуваннями («Що для вас стійкість?»)
- каруселі-пости: ключові меседжі з відео, фото до/після зруйнованих об'єктів
- сторіс бекстейджу зйомок: монтаж, інтерв'ю, робочі дні знімальної групи

Частота виходу:

- короткі рілс постимо 1-2 відео в два дні
- 3 повноцінні пости на тиждень
- щоденні сторіс для постійного зв'язку з аудиторією

Наступний крок TikTok

- емоційні кліпи з нарізками інтерв'ю + драматичний звук або трендовий звук
- відео та фото «місто до війни / після обстрілів» у форматі до та після
- відео «1 герой — 1 хвилина»
- відео-відповіді на коментарі, які будуть виникати в глядачів до автора та команди проекту

Частота виходу:

- короткі відео щодня
- відповіді на питання раз на два тижні
- формат до після – двічі на місяць
- «1 герой – 1 хвилина» один раз на тиждень

Наступний крок Facebook

На цьому майданчику, будуть створюватись окремі текстові пости, а також буде вказуватись посилання на нові відео на Ютубі. Оскільки, в цій соц. Мережі за статистикою більшість старших людей, подача інформації буде відрізнятись

від Тік току та Інстаграму. Постигн постів буде відбуватись рідше, ~ один раз на тиждень.

У далекій перспективі, планується всі ці соц. мережі розвивати і на інозмену аудиторію, тобто дублювати весь контент або дубляжем або ж субтитрами.

Ще одним викликом для розвитку проєкту стає – співпраця з місцевими телеканалами різних областей, які можуть транслювати документальні стрічки. Варто починати з маленьких каналів, в яких можливо не великі охоплення, проте це найбільш зацікавлена аудиторія.

Список міст, які в першу чергу мають продовжувати проєкт:

- Чернігівщина (бої за Чернігів, виживання населення в окупації, відновлення інфраструктури)
- Харківщина (постійні обстріли, життя в прифронтовому місті, робота волонтерів)
- Херсонщина (деокуповані території, життя під окупацією та після деокупації)
- Запоріжжя (загроза ЗАЕС, прифронтове місто, постійні обстріли)
- Київщина (Буча, Ірпінь, Ворзель та інші)

Висновки до II розділу

Отже, під час роботи над розділом 2 я написала творчу заявку для власного аудіовізуального твору, де чітко та структуровано вказала та обґрунтувала задум та мету мого проєкту.

Підготувала сценарій, який полегшив знімальний процес та допоміг моїй команді, зрозуміти, що від них потребується. Підбрала локації та знайшла експертів, які розказали про стійкість українців. Та розробила стратегію просування, яка в першу чергу націлена на запуск особистого проєкту, а не одиночного аудіовізуального твору

Проте робота над 2 розділом, була досить складна та обширна, оскільки потрібно було поєднати теоретичні знання та практичні в одне, та створити один аудіовізуальний твір. Найбільшим викликом в прописанні сценарію було

продумати всі локації та домовитись про інтерв'ю з людьми. Моя ідея аудіовізуального твору, давно була в мене в голові, а в процесі написання теоретичної частини вона повноцінно складалась в загальну картину.

Протягом написання режисерського сценарію, я уже чітко розділила що і коли потрібно знімати аби встигнути зробити все структуровано. Аналіз та приписання контент стратегії, ще раз дав впевнитись, що ця робота зможе принести користь для цільової аудиторії та назначив умовний курс моїх подальших дій в розвитку документальних стрічок. Але, незважаючи на те, що контент стратегія прописана, потрібно буде якісно аналізувати відгуки аудиторії, оскільки для мене як автора деякі моменти можуть бути зрозумілі, а на широку публіку, вони можуть бути не повноцінно зрозумілими.

ВИСНОВКИ

У рамках кваліфікаційної роботи проведено всебічне дослідження феномену документального кіно в умовах війни, зокрема, на прикладі повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році. Визначено ключові риси жанру, його розвиток, значення в інформаційному протистоянні та збереженні історичної пам'яті.

Документальне кіно виступає не лише засобом хроніки реальності, але й потужним механізмом емоційного впливу на аудиторію. Воно здатне формувати суспільну думку, викликати глибоке співпереживання, сприяти єдності нації й протидіяти ворожій пропаганді.

Аналіз українських документальних фільмів, створених у період війни, засвідчив їх високу художню цінність, емоційну силу та суспільну значущість. Особлива увага була зосереджена на створенні авторського проєкту - документального фільму під назвою «Українська стійкість через призму повномасштабного вторгнення 2022. Миколаївщина». У цій стрічці відображено історії реальних людей, які стали символами мужності та жертвності. Завдяки інтерв'ю, архівним записам, візуальним і звуковим засобам вдалося створити емоційно насичений аудіовізуальний твір. Його мета - зберегти пам'ять про пережите, сприяти формуванню патріотичної свідомості та донести правду до міжнародної спільноти.

Результати дослідження дали змогу зробити такі важливі висновки: жанр документального кіно в Україні має глибоке історичне коріння та сьогодні перебуває на етапі активного розвитку, війна стала стимулом до зростання інтересу до документалістики як серед митців, так і серед глядачів, цей жанр відіграє ключову роль у культурному спротиві й виступає важливим чинником національної ідентичності, створення документальних проєктів є ефективною формою самовираження й громадянської активності для молодого покоління.

Я знайомилась та відповіла на усі питання про історією документального кіно в Україні та частково проаналізувала документалістику у світі для того, щоб більше зрозуміти розвиток та становлення цього жанру.

Проаналізувала достатню кількість документальних в Україні, які були створенні під час війни, та виокремила для себе який формат мені подобається найбільше, та щоб хотіла розвивати і надалі.

Передбачила та проаналізувала перспективи розвитку документального кіно в Україні, особливу увагу приділивши стрічкам, які стосуються повномасштабного вторгнення та безпосередньо показують стійкість українців.

Створила власний документальний продукт в аудіовізуальному творі, який планую розвивати і надалі, робота над диплом стала для мене поштовхом і конкретним кроком для створення власного проєкту

Отже, документальне кіно посідає важливе місце у сучасній українській медіаіндустрії. Воно не лише документує події, але й стає інструментом формування цінностей, нових поглядів і наративів відродження нації. Подальший розвиток цього жанру потребує підтримки на державному, освітньому та суспільному рівнях як вагової складової інформаційної безпеки й культурної витривалості України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 100 найкращих українських фільмів усіх часів за версією кінокритиків.Список - BBC News Україна. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-57597388>
2. A New Tribe: Ukrainian Documentary Filmmaking. IWM WEBSITE. URL: <https://www.iwm.at/documenting-ukraine/blog/a-new-tribe-ukrainian-documentary-filmmaking>
3. A. McLane B. A New History of Documentary Film. Нью-Йорк і Лондон : Continuum International Publishing Group, 2012.
4. Morris P. Re-thinking Grierson: the Ideology of John Grierson. History on/and/in Film.
5. Nichols B. Introduction to Documentary. с.105
6. Pare Lorentz Film Library - FDR and Film. Wayback Machine. URL: https://web.archive.org/web/20110724002229/http://parelorentzcenter.net/fdr_film.pp
7. The Actuality Film | Articles and Essays | Before and After the Great Earthquake and Fire: Early Films of San Francisco, 1897-1916 | Digital Collections | Library of Congress. The Library of Congress. URL: <https://www.loc.gov/collections/san-francisco-earthquake-and-fire-1897-to-1916/articles-and-essays/the-actuality-film/>
8. Ukrainian Documentary Filmmakers: Reality Check. Roundtable with the Non-Fiction Cinema Guild. Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини Docudays UA. URL: <https://docudays.ua/eng/2023/events/docu-pro/ukrainski-dokumentalisti-reality-check-krugliy-stil/>
9. Wilmont S. L. The distant barking of dogs (2017), 2017. URL: <https://www.justwatch.com/us/movie/the-distant-barking-of-dogs> (date of access: 23.04.2025)
10. Your Website Title. Dovzhenko Centre. URL: <https://dovzhenkocentre.org/top-100/zemlya-blakytyna-niby-apelsyn/>

11. Земля блакитна, ніби апельсин. Takflix. URL: <https://takflix.com/uk/films/zemlya-blakyttna-niby-apelsyn>
12. Карпович О. «Мирні люди», 2024. URL: <https://planetakino.ua/movie-offline/intercepted-uk/> (дата звернення: 24.04.2025)
13. Коробко В. І. Характеристика телевізійної документалістики у дискурсі журналістикознавства та її форми. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, V(23), I.: 139, 2017. 2017. С. 57.
14. Про нас - #BABYLON'13. #BABYLON'13. URL: <https://babylon13.org.ua/about/>
15. Реалії К. Аеророзвідник ЗСУ з Криму Ярослав Пілунський планує зняти фільм про війну Росії проти України. URL: <https://ua.krymr.com/a/news-pilunskyi-film-zsu/32265714.html>
16. Словники - Словопедія. Словники - Словопедія. URL: <http://slovopedia.org.ua/>
17. Українська правда. Життя. Обличчя #BABYLON'13. Люди, які творять кінопротест. Українська правда. Життя. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2014/02/13/152023/>
18. Чернов М. 20 днів у Маріуполі, 2023. URL: <https://planetakino.ua/movie-offline/20-days-in-mariupol-uk/> (дата звернення: 24.04.2025)
19. Die Stunde der Hochöfen (1968) ★ 7.6 | Documentary, History, War. *IMDb*. URL: <https://www.imdb.com/title/tt0063084/>
20. Сучасна демократизація техніки | Іспанський журнал електроніки. *Revista Española de Electrónica* | *Todas las Noticias de Electrónica Actualizadas a Diario*. URL: <https://www.redeweb.com/uk/статті/сучасна-демократизація-технологій>
21. Grant B. K., Sloniowski J. Documenting the documentary: close readings of documentary film and video, new and expanded edition. Detroit : Wayne State University Press, 2013. 240 с.
22. MacKenzie S. Film manifestos and global cinema cultures: a critical anthology. Berkeley, California : University of California Press, 2014. 680 с.
23. Chapman J. Film and history. theory and history. London : Palgrave Macmillan, 2013. 192 с.

24. Morris P. Re-thinking grierson: the ideology of john grierson. History on/and/in film. 1987. С. 20–30.
25. Vertov D., Michelson A. Kino-Eye the writings of dziga vertov / пер. К. O'Brien. Berkeley, California : University of California Press, 1985. 344 с.
26. Карманська Ю., Шелеба В. «Життя на межі». Продюсери номінованого на «Оскар» фільму зняли документалку про всю російсько-українську війну. Як створювали стрічку і скільки вона коштує. Forbes. URL: <https://forbes.ua/lifestyle/zhittya-na-mezhi-nominanti-na-oskar-znyali-dokumentalku-pro-vsyu-rosiysko-ukrainsku-viynu-yak-stvoryuvali-strichku-i-skilki-vona-koshtue-08122022-10337> (дата звернення: 24.04.2025).
27. Ігор К. Від пса Патрона до Хамелеона Ігоря. Огляд на документальну роботу «Ми, наші улюбленці та війна» Антона Птушкіна. *Лірум*. URL: <https://liroom.com.ua/reviews/my-nashi-uliublentsi-ta-viina-review/> (дата звернення: 24.04.2025).